

November 2019

nr. 91

Pauluse Kiri

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Pauluse koguduse kuukiri.

Pühapäevakool käis matkal

Lõikustänupühal, 13. oktoobril võttis Tartu Pauluse koguduse pühapäevakool umbes 45-liikmelise seltskonnaga ette matka Selli-Sillaotsa õpperajal.

Matkarada asub Alam-Pedaja looduskaitsealal ja läbib suure kaarega Laeva soo lõunaosa. Pärast alguspalvet oli sõnajärg teejuhtide käes, kelleks olid Eesti Maaülikooli õppejõud Ivar Sibul ja Angela Ploomi. Kuulasime ja jälgisime loodust ja nuusutasime selle lõhna. Väikesed vihmahood ei paistnud kedagi häirivat. Tutvust tegime putukatega, mõõtsime rabamänni vanust ja imetlesime Jumala loomingut täiuslikkust, kus kõik on millekski vajalik ja igal pisemalgi asjal on oma otstarve.

Kui laagreid on Tartu Pauluse pühapäevakool korraldanud ridamisi, siis viimasest jalgsimatkast on möödas palju aastaid. Nimelt matkas Harri Haamer 1935. aastal pühapäevakooli lastega Tartust Kukulinna ja Saadjärve äärde.

Suuretüki vaate-
tornist pildistas osavõtjaid
koguduse abiõpetaja Marek Roots.

Ingeri kiriku piiskopiks valiti Ivan Laptev

Venemaal tegutseva Ingeri evangeelse-luterliku kiriku piiskopiks valiti 19. oktoobril Kupanitsa koguduse õpetaja ja Kelto teoloogilise instituudi rektor **Ivan Laptev** (s 1979). Tema poolt anti valimiste teises voorus 48 häält, teine kandidaat **Olav Pantšu** kogus 27 häält.

Ivan Laptev ordineeriti diakoniks 2004. aastal ja õpetajaks 2011. aastal. Piiskopiks pühitsemine on ees 2020. aasta 9. veebruaril Peterburis.

Ingeri kirikut alates 1996. aastast juhtinud piiskop **Aarre Kuukauppi** (s 1953) jääb pensionile.

Tartu Pauluse kirik on tuttav nii senisele kui tulevasele piiskopile. Aarre Kuukauppi jutlustas Tartu Pauluse kirikus 28. mail 2017, Ivan Laptev aga kõneles Pauluse koguduse noorteõhtul 12. aprillil 2013.

**Aarre Kuukauppi ja Ivan Laptev
Peterburi Maria kirikus.**

Foto: Lilian Keskinen

Külaline Lätist

30. oktoobril 2019. a. pidas Tartu Pauluse kirikus piiblitunni Burtņieki luterliku koguduse õpetaja **Aldis Kalcenavs**. Piiblitunni teemaks oli Peetruse kutsumise lugu (Lk 5,1-11).

Muu hulgas meenutas ta misjonitöö põhimõtet: „Enne, kui räägid mõnele inimesele Jumalast, räägi Jumalale sellest inimesest.” Ja Piibli kohta tuletas ta meelde, et see „raamat hoiab sind eemale patust või hoiab patt sind eemale sellest raamatust.”

Piiblitundi tõlkis meie koguduse liige **Zanda Vilsone**.

Kuigi õpetaja Aldis Kalcenavs on Eestit külastanud palju kordi, oli ta Pauluse kirikus esmakordselt, samuti tema abikaasa. Pauluse koguduse liikmed on nendega kohtunud tänavu 15. juunil, kui käisime ekskursioonil Valmieras ja Burtņiekis.

Ülla Linnamägi: kui tunned

Inimese teekond algab kodust. Milline oli Sinu kodu?

Mu teekond selles elus algas õnnelikult, sündisin väga armastavasse perre. See kandus üle ka lastele, kellele pereväärtused on esmatähtsad. Samuti olid turvalist armastust täis vanavanemate kodud, kus suviti ja koolivaheaegadel kõik lapselapsed koos olid. See oli kõige õnnelikum aeg, mis Jumal mulle andnud, turvatunne kogu eluks!

Olin selle armastava pere rüpes võib olla veidi ära hellitatud. Isepäine küll. Juba seitsmeselt tegin nii mitmedki otsused ise, näiteks hakkasin käima malekoolis. Tunnid olid pühapäeviti hoones, mis asus Tallinnas peaaegu Püha Vaimu kiriku kõrval. Kiriku ukSED olid lahti ja mul oli juba algkoolilapsena kombeks pühapäeviti iseseisvalt „kirikust läbi astuda“. Koolist koju minnes jäi teele ka Tallinna Jaani kirik. Millegipärast tekitas see minus turvatunnet. Midagi tugevat ja kindlat.

Ka laiemalt on suguvõsa olnud kokkuhoidev ja üksteisega arvestav. Omal ajal väljendus ühtehoidmine paraku ka selles, et kui ema tahtis nooruses Pauluse kirikusse jumalateenistustele minna, siis vanaema keelas, kuna õed ja vend õpivad ülikoolis, äkki visatakse nad välja, tuleb teistega arvestada! Oli nõukogude aja algus. Ema oli õnnetu, kuna tema enam leeri ei saanud, sest repressioonide hirmus oli pere väga alalhoidlik. Oli ka põhjust. Vanaisa oli Sihva kooli juhatajana ja kohaliku palvemaja pidajana vangilaagrisse saadetud. Vanaema ja tädi ei saanud enam õpetajatena tööd, isal polnud võimalik ülikoolis meelepärast eriala õppida.

Kirikut peeti siis lausa ohtlikuks?

Seda kindlasti mitte, nii piiratud mu pere ei olnud, aga kodus ei räägitud usust ja ma ei osanud ka küsida. Last püüti lihtsalt kaitsta repressioonide eest. Ma ei teadnud, mis on jõulud. Kui lõpuks jõulude tähendusest aru saada hakkasin, ei teadnud jälle, et sellest pole avalikult kombeks rääkida. Ülikooli ajal kutsus sõbranna mind esmakordselt jõulukirikusse. Jäin tol õhtul oma tudengiaegses

ärklitoas kuuseoksa all nii sügavas rahu magama, et järgmisel hommikul, esimesel jõulupühal, praktikumi ei jõudnud. Kui pidin oma puudumise kohta selgitust andma, ütlesin siiralt: „Oli ju esimene jõulupüha!“ ja nägin väga pahurat pilku õppejõu silmis.

Sinu isa Vello Linnamägi osales aktiivselt fosforiidisõjas. Kui palju räägiti sellest pereringis?

Rääkisime kodus sel teemal sageli. Isa oli kogunud dokumentatsiooni fosforiidi kaevandamise ohu kohta juba aastaid enne „sõja“ algust. Tean sellest päris palju, kuna alati, kui suguvõsa koos oli, kiputi sel teemal rääkima. Teda on nimetatud fosforiidisõja halliks kardinaliks ja ta oli selle üle uhke, mina ka. Isa tegi kõiki oma töid suure pühendumusega. Tema põhiline vastutusala oli Eesti looduskaitsealane tegevus üldiselt. Fosforiidisõda oli ainult üks teema, millega ta tegeles, sellest räägiti poliitilistel põhjustel rohkem. Kaitsmist vajasisid aga paljud maastikukaitsealad. Ise ta pidas Toolse kaevanduse ärastamisest tähtsamaks Rebala kaitsealaks nimetamist. Kui piirkond jõuti õigel ajal kaitsealaks nimetada, siis seadus ei lubanud sinna kaevandust luua – ja oligi probleem lahendatud. Isa üheks kreedoks oli aukartus elu ees ja suur vastutustunne.

Sinu erialaks on neuroloogia. Miks just selline valik?

Teadsin seda vist juba enne ülikooli astumist, aga hiljemalt alates esimesest kursusest, kui anatoomiapraktikumis aju nägin. Teistele tundus see osa inimkehast keeruline, mulle väga loogiline ja huvitav ning on seda praeguseni. Teisteks potentsiaalseks erialadeks olid psühholoogia ja teatrikunst, sest need tundusid mulle inimolemuse tundmaõppimiseks parimad teed. Õnneks ei olnud mu lõpetamisaastal neile erialadele vastuvõttu.

Erialavalikut mõjutas tõenäoliselt ka see, et ema oli haigestunud 18-aastasena närvihäigusesse. Talle ei antud elulootust, kuid ta paranes. Õppis uuesti käima ja kirjutama ning elas minu ja mu laste rõõmuks pika ja perele pühendunud elu. Olin selle eest tänulik Tartu Ülikooli närvi-kliinikule. Tundsin, et maksaksin nagu ema võlga.

Oled ka ajakirja „Eesti Arst“ peatoimetaja. Milles see töö seisneb?

Tunnen enda põhieesmärgina toimetuses korrektse eesti meditsiinkeele talletamist. Seda saab teha arstide anglitsisme täis kirjutiste korrektse eesti keelde sätimisega. Isegi lauseehitus on meil muutumas inglispäraseks. Mida ei suudetud teha eesti

kutset, siis tule kohe!

keelega nõukogude ajal, seda teeme nüüd vabatahtlikult ise.

Vaadates asjale laiemalt, on selle töö näol tegemist Eesti meditsiinkultuuri talletamisega järgnevatele põlvkondadele. Ajakiri saab paari aasta pärast saja aastaseks. Huvitav on lugeda eelmise sajandi alul ilmunud ajakirja numbreid ja nende muutumist läbi sajandi. Esialgu kirjutati nii saksa, prantsuse kui vene keeles. Nüüd siis angliksismidest kubisevas eesti keeles!

Kuidas jõudsid kristliku usu ja koguduse juurde?

Ei tea. Arvan, et kristlik usk oli minus sünnist alates, aga ma ei teadvustanud seda. Olin väga kaitstud ning arvasin, et see on ema armastus, mis mind kurja eest hoiab. Alles pärast sain teada, et ta oli rasketel hetkedel mu eest palvetanud. Jumala abi on mu ellu tulnud just rasketel hetkedel.

Pühapäeval jumalateenistusel käisin esimest korda Prantsusmaal, kui stažeerisin seal 1995. aastal. Enne koguduse liikmeks saamist käisin reisidel olles kõikides kirikutes, mille ukseid avatud. Istusin väheke ja püüdsin palvetada.

Pauluse koguduse liikmeks tahtsin saada juba ammu enne leeri tulemist. Astusin koduteel kiriku uksest mitmed korrad sisse, aga takistuseks jäi nõue leerikool läbida. Lapsed väiksed, õhtuti vaja süüa teha ja lastele turvalisust pakkuda, lisaks mitu töökohta ja seetõttu vajadus õhtuti kodus arvuti taga istuda. Näis võimatu ühte õhtut nädalas näpistada.

Kolisin 2004. aastal kirikust umbes kolmesaja meetri kaugusele ja kuulsin igal pühapäeval kirikukelli. Ühel pühapäevahommikul lihtsalt tulin kirikusse, ei tea mida mõeldes. Kuna kellad helisesid tavaliselt esimest korda kell üheksa, siis arvasin ekslikult, et ka teenistus algab samal ajal. Kõndisin sel hommikul mitu korda edasi-tagasi kiriku vahet. Mäletan ka esimest jutlust viljaterast, mis võib sattuda kas kaljule või ohakate sekka. See jutlus tõenäoliselt toimus, tera sattus õigesse pinda. Sel korral kuulutati välja ka leerikool ja siis läks kõik juba tavapäraselt rada. Kartsin, et

ei suuda korralikult leerikoolis käia, aga ei puudunud vist kordagi. Tol sügisel oli väga tihti näha kahekordset vikerkaart, kui haiglast kiriku poole sõitsin.

Sind kohtab sageli kirikus, samuti piiblitundides. Miks?

Eks kirikusse too ikka sisemine vajadus. Teenistusi võiks minu poolest nädalas rohkemgi olla, käiksin iga päev. Võib olla otsin hingerahu.

Miks piiblitunnis käin? Kohe, kui leerikool oli läbi saanud, näis mulle, et sellest teadmisest jääb väheks, et „päris usklik“ olla. Et ma ei oska seda. Teadlase lähenemine, olin ülikoolis kaua teadurina töötanud. Hakkasin kohe uurima võimalusi, kuidas asi selgeks õppida, olgu siis ülikoolis või Usuteaduse Instituudis. Seda korraldada osutus aga liiga keeruliseks. Nüüd püüan igalt poolt nii palju teadmisteri noppida, kui kätte saan. Kindlam on seda teha aga nende inimeste abiga, kes asja oskavad ja teavad. Üksi võib rajalt eksida.

Mida tähendab Sulle usk Jumalasse argipäeviti?

Annan oma elu keerulised olukorrad Jumala kätte – „Mis Jumal teeb, on ikka hea“, nagu ütleb laulusalm. Raskused võtan vastu virisemata või veidi vähem virisedes, leplikumalt kui varasemalt. Olen alati olnud meelsusega, et ei ole lootusetuid olukordi ja alati on väljapääs. Jumal annab ka usu, et kui ei olegi lahendust, on samuti hästi.

Üks asi teeb selles argipäevases muret. Armastus on olnud mulle põhiväärtus kogu elu. Panin kogu oma armastuse lastesse ning siis vanematesse, tehes nende viimaseid eluaastaid nii mugavaks kui võimalik. Kui lapsed said suureks ja enam mu armastust nii palju ei vajanud ning ema ja isa olid lahkunud igavikku, siis hakkas nagu armastust üle jääma, ei osanud seda kuhugi panna. Alles viimasel aastal olen lõpuks mõistnud oma põhi-probleemi: sa pead armastama Jumalat kõige oma südamega! Saan mõistusega aru, et nüüd on mul võimalus kogu oma armastus Jumalale anda, aga ma nagu ei oska nii abstraktselt armastada. On vajadus ka hoolitseda.

Maist armastust on lihtsam mõista. Ja kui mõnikord tunned: nii väga vajaks, et keegi ka sind tõeliselt hoiaks, siis teades, et Jumal ju teeb seda, ei oska sellest aru saada. Eks mu igapäevane palve sisaldabki lauset: „Jumal, õpeta mulle armastama Sind täiest südamest ja Su armastust mõistma!“

Mis Sind elus rõõmustab, mis kurvastab?

Rõõmustavad lapsed, loodus ja sobiv muusika. See on puhas ja vahetu maailm. Kurvastab kurjus ja inimeste üksildus. Eriti teeb arstina haiget, kui näen üksi jäänud vanainimesi. Samavõrd valus on näha, kui lähedased on vanainimese peale kurjad, endale teadvustamata tema abitust või haigust.

Eesti on üksikute maa. Uuringute järgi elab praegu üksi umbes veerand Eesti elanikkonnast, Soome järel oleme sellega Euroopas kõike üksildasemad. Üksi elavad just noored, nende seas on rohkem üksikuid vaid Soomes, Rootsis ja Austrias. Sisukate suhete puudus on veel suurem mure kui üksindus. Kas nad oskavad otsida abi Jumalalt?

Mida ütleksid neile, kes alles otsivad Jumalat?

Sõltub otsijast. Mõnel on vaja lihtsalt käest kinni võtta ja minna.

Üks mure on hingel. Kutsusin ühte kolleegi leerikooli arvates, et sellele järgnev võiks olla tema tee. Ta vastas, et pole veel valmis. Oleksin vist pidanud rohkem kutsuma. Paari aasta pärast suri ta vähki, leeri ei jõudnudki. Seega ütleksin otsijale: kui tunned kutset, siis tule kohe, päris valmis ei saa meist tõenäoliselt keegi.

Milline Piibli kirjakoht on Sind eriliselt kõnetanud?

Juba päris palju aastaid kõnetab mind Iiobi raamat – ja terves ulatuses. Ood hingevalule, kannatusega hakkama saamisele ning mitte allaandmisele. Ood alandlikkusele ja leplikkusele.

Aga lõpetaks minu jaoks olulise lausega Piiblis: „Ent nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm, aga suurim neist on armastus“ (1Kr 13:13).

Küsimusi esitas Marek Roots

Jumalateenistused

10. nov kell 10 isadepäev.

17. okt kell 10.

24. okt kell 10.

1. dets kell 10 esimene advent, leeripüha.

Ülekanded jumalateenistusest on Pereraadios ja Youtube keskkonnas.

Kirikus on avatud kaks **mängutuba**, kus on võimalik jumalateenistust jälgida ekraani ja kõlarite abil.

Piibliringid

P. 3. nov kell 11.45 (Juta)

E. 4. nov kell 13.30 (Marek)

E. 4. nov kell 17.15 (Liive)

E. 11. nov kell 13.30 (Marek)

E. 11. nov kell 17.15 (Liive)

T. 12. nov kell 17.00 (Merike)

R. 15. nov kell 17.00 (Aino)

P. 17. nov kell 11.45 (Juta)

E. 18. nov kell 13.30 (Marek)

E. 18. nov kell 17.15 (Liive)

E. 25. nov kell 13.30 (Marek)

E. 25. nov kell 17.15 (Liive)

T. 26. nov kell 17.00 (Merike)

R. 29. nov kell 17.00 (Aino)

P. 1. dets kell 11.45 (Juta)

E. 2. dets kell 13.30 (Marek)

E. 2. dets kell 17.15 (Liive)

Pühapäevakool

Laupäeviti kell 11:

2–4 aastased (Kirsika Berit Reino)

5–6 aastased (Aino-Liisa Petolai)

I–II klass (Pirjo Roots

ja Annely Tubin)

III–V klass (Anu Seppa

ja Angela Ploomi)

VI–VIII klass (Katrin Burman)

Koguduse elu nädala sees

Piiblitunnid kolmapäeviti kell 17.

Leeritunnid esmaspäeviti kell 18.

Taize palvused neljapäeviti 17.30

Noorteõhtud – reedeti kell 19.

Naiskoor kolmapäeviti kell 18.15.

Kammerkoor teisipäeviti kell 15.

Laste ansambel laup. kell 10.00.

Kantselei, kirik ja kolumbaarium on avatud E-R 10-17, L 10-14, P 9-10, telefon 742 0258.

Liikmeannetusi saab teha ülekandega (EE282200221005105336, saaja: EELK Tartu Pauluse kogudus) või kantseleis.

Raamatupood on avatud: E-R 10-18, L 10-14 ja P 11.30-12.00.

Supiköök E-R 11-13 ja L 10-12:30.

Abipalve lõputöoks

Koguduse liige Nelli Vassila uurib EELK Usuteaduse Instituudi lõputöö raames eakate hingehoidlikke ootusi ja vajadusi. Selleks soovib ta vestelda 65-aastaste ja vanemete koguduse liikmetega. Kes on nõus Nellile sel moel abiks olema, palume ühendust võtta <nelli.vassila@gmail.com> või telefoni teel 58519514.

Rekollektsioon

29.-30. novembril toimub Lätimaal Burtnieki pastoraadis rekollektsioon, mida juhendab emeritiipiiskop Pāvils Brūvers. Vajadusel on olemas tõlge eesti keelde.

Kontserdid

P. 3. nov kell 16 Segakoor K.O.O.R. Raul Talmari juhatusel koos Tallinna kammerkoori ja segakooriga Noorus esitavad Durufle Requiemi. Orelil Ene Salumäe. Piletid 10€/8€.

T. 12. nov kell 19 „Hingus“. Muusikat hingest ja vaimsusest. Eesti Filharmoonia Kammerkoor, dirigent Kaspars Putniņš. Kavas: Alfred Schnittke „Koorikontsert“; Arvo Pärt „Sieben Magnificat-Antiphonen“, Ülo Krigul „Aga vaata aina üles“ (esiettekanne). Pool tundi enne kontserdi algust tutvustab kava Sakarias Leppik. Piletid: 10/20 €.

N. 14. nov kell 19 Meesteklubi Round Table 3 Tartu heategevuskontsert Tartu Naiste Tugi- ja Teabekeskusele. Stefan, Tartu Meeskoor Akadeemiline Emajõgi ja Inga.

L. 16. nov kell 18 TÜ kammerkoori kontsert. Kavas Cyrillus Kreegi ja Tõnu Kõrvitsa muusika. Piletiga.

L. 23. nov kell 18 Kotka kantaadikooriga ja õpilasorkester. Dirigent Esa Heikkilä. Kavas Mozarti „Requiem“. Pilet 15€.

L. 30. nov kell 16 Tartu segakooride laulupäev, pühendatud helilooja Cyrillus Kreegi 130. sünniaastapäevale. Kavas: Kreegi vaimulik muusika. Pilet eelmüügis 6€, kohapeal 10€/8€.

P. 1. dets kell 17 Eesti Naislaulu Seltsi Lõuna-Eesti regiooni adventikontsert. Piletitega.

T. 3. dets kell 19 Elleri kooli õpilaste heategevuskontsert. Kavas vaid eesti autorite looming.

Sada aastat tagasi pühitseti Tartu Pauluse kirik teist korda

Pühapäeval, 9. novembril 1919. a. sai Tartu Pauluse kogudus juba teist korda näha oma kiriku pühitsemist.

Esmakordselt pühitseti Pauluse kirik 1917, kui see kiiruga kasutusele võeti. Nüüd, pärast ehitusvigade parandamist ja sisetööde valmimist pühitseti kirik teist korda. Kui esimesel korral pidas pühitsemise talituse praost Greinert, siis teisel korral vastvalitud piiskop Jakob Kukk. Tervitusi ütlesid Tartu praost Greinert ja Võru praost Ederberg. Teenistusel osales kokku

umbes tosin vaimulikku. Igaüks neist ütles piiblisalmi uuele kirikule. Jutluses kõneles õpetaja Arnold Habicht peamiselt uue kiriku vajalikkusest. Pärast jutlust andis ta ülevaate ka 1919. aastal teostatud ehitustöödest, mis läksid maksma umbes 150 000 marka ning millest umbes 100 000 oli veel võlgu.

Piduliku jumalateenistuse puhuks oli kirik kaunistatud, kaasa teenisid koor ja orkester. Laululehti oli võimalik osta juba eelmisel päeval koguduse

kantseleist. Sama päeva, 9. novembri õhtul kell kuus oli kirikus ka armulauaga jumalateenistus.

Postimees kiitis uue kiriku akustikat ja ütles, et „see annab Pauluse kirikule võimaluse esimeseks, kõige paremaks kontserdikirikuks saada, kui ta tulevikus – mis mitte liig kaugel ei tarvitseks olla – hea oreliga saab varustatud.“

See tulevik jõudis kätte 2015. aastal, mil Pauluse kirik sai tõesti hea orel.